

Cel projektu:

Przedmiotem zainteresowania zespołu badawczego jest sytuacja prawna małoletniego dziecka obejmująca jego prawa i obowiązki w relacjach z pozostałymi członkami rodziny i państwem. Celem jest ocena stopnia i sposobów realizacji zasad dobra dziecka i partycypacji, czyli możliwości wypowiedzenia się przez dziecko na temat spraw, które go dotyczą. Pod tym kątem, analizie poddane zostaną przede wszystkim rozwiązania materialnoprawne. Nie sposób jednak pominąć przepisów proceduralnych, pełniących rolę służebną, odgrywających jednak istotną rolę w zapewnieniu realizacji obu wspomnianych zasad. Zasady te wyrażone są zarówno w Konstytucji, jak i Konwencji o prawach dziecka.

Projektowane badania mają służyć dokonaniu oceny stanu normatywnego oraz praktyki orzeczniczej (zarówno sądów polskich jak i Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu) i pozwolić na wychwycenie rozwiązań zasługujących na aprobatę, jak i ewentualnych luk w prawie, czy zaniedbań w zakresie obowiązującej regulacji. Autorzy chcieliby zaproponować bardziej spójną, niż dotychczasowa, wykładnię norm wynikających z aktów prawnych pochodzących z różnych gałęzi prawa, które składają się na prawo dotyczące rodziny (Z. Ziemiński, Szkice z metodologii szczegółowych nauk prawnych, Ossolineum 1982). Ponadto, celem jest ustalenie potencjalnej zgodności przyjętych rozwiązań ze standardami międzynarodowymi oraz Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, a także ocena adekwatności obowiązującego prawa w kontekście współczesnych wyzwań..

Udzielenie odpowiedzi na pytanie o realizację praw dziecka w wielu dziedzinach dotyczących jego sytuacji prawnej będzie miało istotne znaczenie zarówno dla poprawy standardów ochrony praw dziecka, jak i dla dyskursu dotyczącego implementacji Konwencji o prawach dziecka i innych traktatów międzynarodowych.

Jakie badania będą podejmowane:

Podstawowe dla projektu pytanie brzmi: „W jaki sposób realizowane są obie zasady w prawie polskim oraz czy i w jakim stopniu dobru dziecka służyłoby dalsze poszerzenie zakresu stosowania zasady partycypacji dzieci w procedurach, które ich dotyczą?” Odpowiedzi zespół poszukiwać będzie ukazując, różnorodność współczesnych prawnych aspektów relacji pomiędzy rodzicami-dzieckiem–państwem i odczytując na nowo zakres wzajemnych kompetencji, obowiązków i uprawnień dziecka, jego rodziców i państwa.

Pod względem normatywnym, projekt osadzony jest na gruncie koncepcji prawa dotyczącego rodziny i łączy badania dotyczące różnych gałęzi prawa. Przedmiotem analizy będą również międzynarodowe źródła prawa nakładające na Polskę obowiązki dotyczące ochrony praw dzieci. W tym kontekście podjęte będą analizy dotyczące zgodności polskiego prawa ze standardami międzynarodowymi.

Projektowane badania stawiają w centrum problematykę prawną. Autorzy kierują się jednak dyrektywą metodologiczną nakazującą badanie zjawisk prawnych dotyczących rodziny w kontekście dorobku takich dziedzin nauki, jak socjologia, pedagogika, psychologia, a także medycyna.

Eksploatacja badawcza obejmować będzie następujące pola badawcze: sytuację prawną małoletnich rodziców, stosunki prawne pomiędzy rodzicami a dziećmi w świetle uregulowań współczesnego prawa adopcyjnego, Kontakty z dzieckiem rodziców żyjących w rozłączeniu, sytuację prawną małoletniego dziecka w przypadku rozvodu jego rodziców, oświatowe konteksty wykonywania pieczy nad małoletnim, prawnomedyczne relacje rodzice – dziecko – państwo, sytuację dziecka- ofiary przemocy domowej, sytuację dziecka w pieczy zastępczej.

Powody podjęcia tematyki badawczej:

Analiza literatury i obserwacja praktyki prowadzą do konstatacji, że przepisy poszczególnych aktów prawnych postrzegane są jako autonomiczne względem siebie, co ostatecznie prowadzi do braku spójności aksjologicznej, formalnej i pragmatycznej przyjmowanych rozwiązań, zarówno w trakcie ich tworzenia, jak i stosowania. W kontekście wyzwań współczesnego świata przed jakimi stają członkowie rodzin oraz organy państwa, nie służy to ochronie dobra dziecka. Małoletni nie zawsze mają możliwość efektywnego wypowiedzenia się na temat spraw, które ich dotyczą. Tymczasem, postulowane jest np. przez Komitet Praw Dziecka ONZ, zwiększenie zakresu możliwej aktywności dzieci w tym zakresie w kolejnych sferach życia. Konieczna jest w tej sytuacji ocena dotychczasowego stanu prawnego w kontekście realizacji zasady dobra dziecka, w celu doboru rozwiązań adekwatnych do potrzeb, a jednocześnie zapobiegających naruszaniu, bądź trywializacji praw małego człowieka.